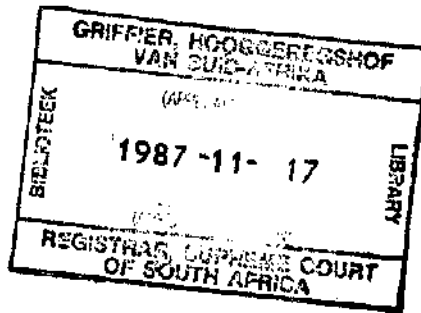

Saaknommer: 53/87

WHN

BENJAMIN ROSSOUW Eerste Appellant

DIRK ROSSOUW Tweede Appellant

en

DIE STAAT Respondent

JOUBERT AR.

IN DIE HOOGEREGSHOF VAN SUID-AFRIKA

APPÈLAFDELING

Insake die appèl van

BENJAMIN ROSSOUW Eeste Appellant

DIRK ROSSOUW Tweede Appellant

en

DIE STAAT Respondent

CORAM: JOUBERT, GROSSKOPF et JACOBS ARR.

Verhoor: 2 November 1987

Gelewer: 17 November 1987

UITSpraak

JOUBERT AR:

/Die

Die twee appellante is in die Kalahari Rondgaande
 Plaaslike Afdeling te Vryburg deur VAN RHYN R P en twee
 assessore skuldig bevind op twee aanklagte. Aanklag 1
 is dat hulle op Vrydag 30 Mei 1986 by die woonhuis van
 Carel Gotlieb van Rooyen (die „oorledene") op 'n hoewe
 in die distrik Vryburg ingebreek het en sekere goedere
 gesteel het. Hiervoor is hulle 7 jaar gevangenisstraf opgelê.
 Aanklag 2 is dat hulle op dieselfde datum en plek die
 oorledene in sy woonhuis vermoor het. Deurdat hulle
 skuldig bevind is aan moord sonder versagende omstandighede
 is hulle die verpligte doodvonnisse opgelê. Met verlof
 van die hof a quo kom hulle tans in hoër beroep na hierdie
 Hof teen hulle doodvonnisse alleen, d.w.s. teen die

/bevinding

bevinding dat daar nie versagtende omstandighede
teenwoordig was nie.

Die oorledene, 'n skraalgeboude witman
van 79 jarige ouderdom, het alleen in sy woonhuis
gewoon. Die betrokke Vrydagmiddag het die twee
appellante, twee jong kleurlingmans, die huis van
Martha Links op die hoewe van die oorledene besoek.
Appellant no 1 het voorheen vir 'n kort tydperk vir die
oorledene gewerk. Hy was bewus daarvan dat die oorledene
alleen gewoon het. By Martha het hy verneem dat die
oorledene daardie middag nie tuis was nie. Hy het ook
probeer om by haar uit te vind of die oorledene geld in

/sy

sy woonhuis het. Hieroor kon sy hom geen inligting verstrek nie omdat sy nooit verder in die woonhuis as die kombuis gekom het nie. Nadat die appellante haar verlaat het deur na die woonhuis van die oorledene te stap, het sy onsuksesvol probeer om die oorledene te waarsku van die appellante se teenwoordigheid terwyl hy op pad na sy woonhuis gery het. Sy het na die naburige hoewe van mev Kriel gegaan. Die nodige stappe is toe gedoen om die polisie te ontbied. Martha is saam met konstabel de Klerk na die oorledene se woonhuis. Konsta= bel de Klerk het gevind dat die deure gesluit was en die vensters toe was. Hy het die beskadigde kombuisvenster

/opgemerk

opgemerk, dit oopgemaak en toegang tot die woonhuis verkry. In 'n gang het hy die lyk van die oorledene aangetref. By die stoor is tasse bevattende gesteelde goedere van die oorledene deur die polisie gevind. Appellant no 1 is daardie aand op 'n naburige hoewe gearresteer terwyl appellant no 2 gedurende die vroeë ure van die volgende oggend gearresteer is.

Volgens die aanvaarde getuienis van die twee appellante het hulle vanaf Martha se huis na die oorledene se woonhuis gestap. Op die werf is hulle na die stoor waar hulle twee wapens uitgesoek het. Appellant no 1 het 'n plat ysterstaaf (Bewysstuk 1) 77,5 cm lank met 'n massa

/van

van 1,158 kg geneem terwyl appellant no 2 'n yster koevoet

(Bewysstuk 2) met 'n lengte van 108 cm en 'n massa van

4,820 kg gekry het. Foto 16 van Bewysstuk C toon hier=

die twee gevaarlike wapens wat later deur die polisie op

die werf gevind is. Hierdie twee gevaarlike wapens

was nie nodig om toegang tot die woonhuis te verkry nie.

Slegs 'n klein gaatjie is in die ruit van die kombuis=

venster gemaak om die knip by te kom ten einde die kombuis=

venster oop te maak om toegang tot die woonhuis te verkry.

Tereg het die verhoorhof bevind dat die appellante hulle

met hierdie twee gevaarlike wapens bewapen het vir die

geval dat hulle dalk in die woonhuis betrap sou word.

/Volgens

Volgens die aanvaarbare getuienis van die appellante was hulle nog in die woonhuis toe die oorledene binnekom. In die gang het appellant no 2 die oorledene met die koevoet 'n hou hoog teen sy agterkop geslaan. Onmiddellik daarna terwyl die oorledene vooroorgebuk was, het appellant no 1 hom met die plat yster staaf 'n skuins=hou teen sy agterkop toegedien.

Volgens die getuienis van die distriksgeneesheer dr Coetzee wat 'n nadoodse ondersoek op die oorledene se liggaam gedoen het, is die oorsaak van dood die twee ingedrewe skedelfraktur op die agterkop wat die skedel vergruis het. Elkeen van hulle kon op sigself die dood veroorsaak het. Hulle moes deur 'n hoë mate

/van

van geweld toegedien gewees het. Hierbenewens het die
lyk ook verskeie stompbeserings gehad wat by hom die
indruk gewek het dat die oorledene in 'n geveg betrokke
was.

Die oorledene is op 'n wrede en gewelddadige
wyse in sy woning vermoor. Appellant no 1 het onder
kruisondervraging erken dat hy en appellant no 2 die
oorledene maklik fisies kon oorweldig het sonder om van
wapens gebruik te maak.

Die bewyslas rus op die appellante om die aan=
wesigheid van versagtende omstandighede op 'n oorwig van
waarskynlikhede aan te toon. Nadat die appellante

/op

op die meriete skuldig bevind is aan moord het die verdediging geen getuienis gelei om versagtende omstandighede aan te toon nie. Vir 'n feitebasis vir versagtende omstandighede was die hof a quo derhalwe aangewys om te let op die aanvaarde en aanvaarbare getuienis as geheel. Die bevoegdheid van hierdie Hof om 'n verhoorhof se bevinding dat daar nie versagtende omstandighede is nie te wysig, is streng beperk tot gevalle waar die verhoorhof 'n mistasting of ander onreëlmatigheid begaan het of waar die verhoorhof se bevinding in die lig van al die getuienis beoordeel van so 'n aard is dat dit nie redelikerwyse daartoe kon gekom het nie.

/Beide

Beide appellante het nooit skoolgegaan nie.

Hulle is ongeletterd. Nadat dr Coetzee hulle ondersoek

het, het hy appellant no 1 se ouderdom in die omgewing

van 18 tot 21 jaar geskat. Volgens hom was die

appellante menslik gesproke dieselfde ouderdom. Die

hof a quo het aanvaar dat hulle tydens die pleeg van

die moord tussen 19 en 20 jaar oud kon gewees het.

Hierdie bevinding is nie in hierdie Hof aangeveg nie.

Daar is wel betoog namens die appellante dat die hof a quo

fouteer het deur nie hul jeugdigheid as 'n versagtende

omstandigheid in ag te neem nie. In hierdie verband

is dit ter sake om op die volgende woorde van RUMPF H R

/in

in S. v. Mapatsi 1976(4) SA 721 (A) op bl 724 C-D te let:

"Moord is altyd 'n bose daad en wanneer oorweeg word of die jeugdigheid van 'n beskuldigde nie as versagting kan dien nie, moet nie alleen die aard van die daad oorweeg word nie, maar ook die motief waarmee die daad gepleeg word, die persoonlikheid van die beskuldigde en ander relevante faktore wat in 'n besondere geval mag te voorskyn tree, om vas te stel of die daad gepleeg is uit inherente boosheid van die beskuldigde." Ek het reeds gewys op die wrede en grusame wyse asook die omstandighede waaronder die oorledene vermoor is. Hul motief was klaarblyklik materiële gewin soos blyk uit die gesteelde buit wat hulle in die tasse gelaat het op

/die

die toneel van die misdaad. Hulle het waarskynlik die polisie hoor nader. Daarby kom die feit dat die oorledene appellant no 1 geken het en dat appellant no 1 waarskynlik die oorledene wou uitskakel om latere uitwysing te voorkom. Appellant no 1 het as ongeskoolde arbeider loswerkies verrig terwyl appellant no 2 by 'n fabriek gewerk het. Volgens hul leefwyse kon hulle nie as kinders of onvolwassenes beskou word nie. Na my mening het die hof a quo derhalwe geensins fouteer om nie hul jeugdigheid as 'n versagtende omstandigheid in die onderhawige geval te beskou nie. Hulle het klaarblyklik uit inherente boosheid die oorledene in

/sy

sy eie woning vermoor sonder dat dit nodig was om van gevaarlike wapens teen hom gebruik te maak waar hy ongewapend was (behalwe vir 'n wandelstok) en maklik fisies oorweldig kon gewees het.

Dit is verder namens die appellante in hierdie Hof betoog dat die hof a quo fouteer het deur te bevind dat die appellante dolus directus as opsetvorm gehad het. Daar is betoog dat die bevinding dolus eventualis moes gewees het. Na my oordeel is daar geen meriete in hierdie betoog nie. As gelet word op die gevaarlike aard van die wapens wat die appellante gebruik het, die plek op die liggaam van die oorledene waar die twee noodlottige houes met groot geweld toegedien is (volgens die

/mediese

mediese getuienis) en die feit dat die appellante nie hierdie wapens benodig het om toegang tot die woonhuis te verkry nie dan het die verhoorhof tereg bo redelike twyfel bevind dat die appellante dolus directus as opsetvorm gehad het. Maar ongeag of die opsetvorm dolus directus of dolus eventualis was, is daar geen ander faktore wat in samehang daarmee as versaggende omstandighede beskou kon word nie. Die appellante se aanspraak van oormatige gebruik van dagga en drank die betrokke dag is tereg deur die hof a quo verwerp in die lig van hul eie getuienis waarvolgens hulle in staat was om te besef en te onthou wat gebeur het.

/Dit

Dit kon nie as 'n versagtende omstandigheid bevind word

dat die appellante deur drank en dagga beïnvloed is nie.

Na oorweging van al die aanvaarbare ge-

tuienis as 'n geheel kan dit na my mening nie gesê word

dat die hof a quo verkeerdelik tot die gevolgtrekking

gekom het dat daar geen versagtende omstandighede in

die onderhawige geval is nie. Daar was niks om

kumulatief in ag te neem om as versagtende omstandighede

beskou te word nie.

Gevolgtlik word die appelle van die appellante

teen die bevinding van die hof a quo dat daar geen ver-

sagtende omstandighede in hul gevalle is nie afgewys.

C P JOUBERT AR.

GROSSKOPF AR)

JACOBS AR) Stem saam.